

LECTIONES EPICVREAE

II

Philosophiae Epicureae monumenta inter Aegyptiacas quoque obversari copias et omnino est consentaneum et docuit nuper papyrus Oxyrhynchica II nr. 215. huic certo quidem fragmento e morali disciplinae parte ducto, de cuius tamen auctore varias prolatas esse videbis sententias (cf. *Archiv für Papyrusforschung* I 527), alterum adiungam hucusque ni fallor neglectum, et ipsi Epicuro tribuendum. spectat autem ad quaestiones de naturae rebus institutas.

papyri cuiusdam Parisinae (*Musées nationaux* nr. 7733) quantum assidua lectione potuit eruere post frustrata Eggeri conamina edidit Carolus Wessely dissertatione quae inscribitur *Bruchstücke einer optischen Schrift aus dem Alterthum, Wiener Studien* XIII (1891) p. 312—323. XVII enumerat fragmina, quorum nonnulla vix ullius sunt pretii, alia quamvis minuta cum maioribus coniuncta attentius contemplabimur. scriptura utitur librarius media, erecta fere atque constanti; maiora orationis intervalla distinguit paragrapho adscripta simulque spatio inter litteras relicto, minora apice ut videtur supra versum posito ('), cf. I 5, II 1 4. quare quem Wessely ante Christum natum scripsisse dicit certius primis imperatorum temporibus adtribues, cum praesto sint papyri Herculaneses simili litterarum et forma et ordine instructae. ipse praeter editionem Vindobonensem duo adhibui apographa, quae debeo Wesselyi humanitati. horum alterum anno 1885to (a), alterum anno 1888vo (b) confectum est. et illud quidem omnino diligentius exscriptum esse iudico, quamquam non desunt, quae in altero melius appareant: quae vero adhuc dubia sunt, ea nova papyri collatione instituta plerumque feliciter dissolutum iri spero.

fr. I

[ἐπεὶ τὰ μεγέθη πόρρωθεν
 ὀρώμενα
 λεία φαίνεται τοὺς ὄγκους
 ἡμῖν, ἀεροειδῆ|[δὲ τὸ] χρώμα
 τούτων ἀμφοτέρων | ἅμα
 φαινο-
 μ[ένων]·|[εἶτα λεία μόν]οντοῦ
 ἄερος διὰ τὸ πλήθος ἐπικρα-
 5 τούτων· τὸ δὲ τελευταῖον
 ἀπέρατα μεγέθη κατὰ μι-
 κρὸν ἀφανίζεται. καὶ γὰρ
 νῆσοι καὶ πόλεις καὶ χώραι
 πολλὴν ἔχουσαι διάστα-
 10 σιν ὥστε² ὄσων ὁ ἀήρ ἦκιστα
 τ]ὰ χρώματα πέφυκεν ἀπο-
 κρύπτειν τ[α]ῦτα ἐκ πλεί-
 στης ἀποστάσεως[ς ἀ]ναγκαῖ-
 ον ὄρασθαι καὶ τοὺς ὄγκους
 15 κατενη]νεγμένα [τό]τε χρω-
 [μ]α ἐλ-³
 λιπῆ φα]ίνεσθαι [.]ε
 ΛΕΝΟΝ ἀ[πὸ] τοῦ με-⁴
 [γέθους

fr. II

11]ν μεθίσ[τα] |σθαι [καὶ τὸ⁵
 ὑπάρχ]ον αὐτῶ |ν μέγεθος
 ἐπὶ

τῆς ἀν|ατολῆς κ|αὶ τῆς
 δύσ[ε]-
 ως αὐ|[τά τε δ]οκεῖ[ν γί]-
 νεσθαι⁶
 5 μείζο[να, ἀ]λλ[ὰ καὶ] πολὺν
 παν-
 τελῶ[ς πρ]οσ[επελθ]εῖν τόπον
 τούτων [ν μάλλον δηλοῦν]των
 αὐ-
 τῶν τὰς κινήσεις. [ἴ]διον⁷
 δ' ἐστὶ· περὶ μὲν γὰρ τὰς ἀνα-
 10 τολὰς καὶ τὰς δύ[σει]ς πάν-
 των συνορῶμ[εν τ]ῆν πε-
 ριφορὰν. αἶε γὰρ μείζονος
 φαινομένου τοῦ ὑπερέλ-
 λοντος ἀνάγκη δοκ[εῖν] αὐ-
 15 τὰ μεθίστασθαι. διὸ καὶ
 μετὰ τὴν ἀνατολὴν εὐθέ-
 ως ἔτι⁸ συναισθανόμεθα
 τὴν φορὰν αὐτῶν ὀρῶν-
 [τες μείζω γεγενῆσθαι αὐτὰ
 21 αὐτῶν. [εἰ
 μ]ὲν γὰρ αὐ[τῶν] [τὸ μέγ]εθος
 π[ά]σ[χε]ι [τι,⁹
 τὸ μετ' ἀκα[ρῆ]σιν[μετατι]-¹⁰
 θέμενον [φ]ῶς ὁμοίως γί-
 5 νεται συμ[φ]ανές. πολλὰ¹¹
 δὲ καὶ διὰ τὰς κινήσεις ὀρῶ-
 μεν ἀδικού[μενα] μεταλλάτ-

¹ versuum 1—3 initia e fr. III resarcinavit W.

² ὥστε (sic ab) i. a. ὥσπερ (cf. Lobeck ad Phryn. p. 427)? sed potius καὶ expectes.

³ ΝΑ[ΤΟ] supra versum addidit librarius ut videtur; tum ΠCΙΩ . . . ΛΕΛ a, ΠCΙ . . . ΕΛ b.

⁴ Α . ΥΤΟΥ a, Α . . . ΤΟΥΜΕ b.

⁵ vs. 1—4 e fr. IV (med.) et V (dextr.) supplevit W. etiam M 5 et OC 6 e fr. IV accedunt.

⁶ ΩCAY (sic cum apice, cf. p. 123) a, ΩC . Ν b; ΤΟΚΕΙ a, ΟΚΕΙ b.

⁷ ΔCΝ a, ΔΙΟΝ b.

⁸ ἤδη? ⁹ ΠΡ . . . Ι a, ΠΡ b.

¹⁰ ΚΑΧΡΟΝΤΥΙ . . Ε a, ΚΑ . . . ΝΤΥ b. audacius restitui.

¹¹ NEC ab.

τειν. τὰ [μέντοι] ὁμοίως
 ≡ ἔχειν δοκο[ύντα τ]οῖς κινου-¹
 10 μένοις κιν[εῖσθα]ι δοκοῦσιν,
 τὰ δὲ το[ύναντίον δοκο]ῦσιν

έστη-
 κέναί. Τ... ΡΙΟΔΙCΜΟΥΙΡ²
 τὰ τῶν πλ[οίων κ]αὶ τὰ τῆν³
 αὐτὴν ἀέρ[ος ἔμ]φασιν ἔχον-
 15 τα· πρὸς ἄλληλα [π]ολλάκις
 ἔστηκέναι φα[ίνετ]αι δι-
 ἂ τὸ μηδὲν μήτε πλείον
 [μήτε ἔλαττον διαφέρειν
 [τῶν ἔστηκότων

31 ὦ[ς τῆ]ν ὀρ[θὴν τοῦ] πόρου
 [δο-⁴

κοῦσι]ν μάλλον ἤπ[ερ τὴν
 εἰς τοῦναντ[ίον, ἐπ]εὶ μείζ[ο-
 νος αὐτῶν τ[ῆς ῥ]ύμμη[ς(?)]⁵
 5 γινομένης ἀπ[οροῦσι] . . κα-
 θάπερ καὶ ὅταν [.
 ΝΩΝ ποιῶμ[εθα]
 ΑΥΓΗΝ, δοκοῦ[μεν] φέρε-

[σθαι
 ἄ]μα ὀρμουσ[αν, ὦ]ς αὐτ[ῆν]⁶
 10 εἰς τοῦνα[ντίον] .]CCI
 . . ο]ὐδὲ τὸ μ[ἄλλον] γίν[ετα]ι
 [συμφανές

fr. VI

1 . . γ]ὰρ τὰ

τ]ὸ φῶς τὰ μεγέθη
 NE . . IT
 ΩΤ

fr. VII

1 . . . ΟΥCΦ⁷
 . . . ΕΛΑ
 . . . ΤΟC [καὶ κ]ατὰ μείζο-
 νω[ν
 πλείους α[ὐτῶν τοῦ] τόπ[ου
 5 ἐγλείπον]τος τῶν ΑΙ . Ρ

fr. VIII

1 ΛΙ
 ΗΤΑ
 φῶς καὶ τὸ ἀπ[ι]
 Υ

5 δὲ καὶ πυκνὸν

fr. X

1 COY⁸
 ἐγγυτάτω
 ἔξ] ἀρχῆς. ὅθεν
 πῶς ἂν τις ἀπο[ρ]ήσειεν καὶ
 5 περὶ τῆς ἀκροτ[άτης] [θ]ερμό-
 τητος [καὶ περὶ τ]ῆ[ς ἰδι]ότη-⁹
 τος τοῦ περὶ α[ὐτὸν] τ[ὸ]ν
 ἥλι-¹⁰
 ον φωτό[ς; τὰ] μὲν οὖν με-
 γέθη τὰ τ[οῦ ἡλί]ο[υ] τοσαύ-
 τας

¹ OIONNOY ab.

² sic b, PICOΔΙΟΜΟΥΙC a (inter AI et T spatium liberum extare videtur).

³ ΠΑ a, ΠΛ b; vs. 14 ΛΑCIN b, ACIN a.

⁴ addidi fr. XIII, quod dextram columnae partem obtinet. vs. 1 subintelligendum ἰέναι.

⁵ ἸΜΙ a (incerta b); vs. 5 AT a, ΑΓ b; 8 ΑΥΓΗΝ a, . . ΤΗΝ b.

⁶ ΥΓ ab; 10 dextr. CC a, CCI b; 11 ΥΔΕ a, ΝΔΕ b; ΓΙΝ a, ΜΝ b.

⁷ vs. 3—5 continuavi e fr. IX.

⁸ cum fr. XI (vs. 1—9 dextr.) et XII (12—20 dextr.) coniunxit W. omisi columnae antecedentis litteras ultimas prorsus inutiles.

⁹ Μ (sic potius quam Η) . . . ΟΤΗ ab (2 litt. lac. in a).

¹⁰ ΡΙΑ ab. tum 9 Ε . . . ΙΑC a, Θ ΑC b.

10 αἰτίας ἔ[χειν οὐκ ἄδυνατέ] χη μακ[ράν. εἰ] γὰρ τὸ με-
καὶ τὸ τέ[ρατι ἔοικὸς λύε- ταεὺ κἄν πολλοῦ παν]τελῶς
ται σχεδὸν[τοῖς τῶν εἰρη]μέ¹ προσ-
ων φανε[ρῶν σημεῖοις. τεθέντος οὐδὲν ἥσσόν γε³
ἀν]άγ- ο]ῖ[ό]μεθα συνα[σ]θάνε-
κη δὲ καὶ τὰ κινου[μεν]α ἔ- 20 σθαι τὴν [ῖσην ἔχει]ν ἦν
15 στηκέναί δοκ[εῖ]ν, [ὄ]ταν [καὶ πρότερον διάστασιν...⁴
ἀπέ²

in primo fragmento disceptatur de rerum imagine, quem-
admodum et colores et magnitudines auctis aeris intervallis
diminuantur et evanescent. voci ὄρη, quam Wessely initio sup-
pleverat, substitui μεγέθη, ne quae sequuntur καὶ γὰρ νήσοι καὶ
πόλεις καὶ χῶραι inepte essent addita. philosophus enim primo
sententiam profert, deinde exemplis e vita et consuetudine deri-
vatis comprobatur, id quod et aliorum et Epicuri moris fuit. huius
autem sententiae propter siderum et maxime quidem solis ex-
plicationem esse factam mentionem collatis fr. II et X intelli-
gitur. color vero et magnitudo solis etiam in Epicuri fragmento 81
(p. 39, 126 Us.) una memorantur: εἰ γὰρ τὸ μέγεθος διὰ τὸ
διάστημα ἀπεβεβλήκει, πολλῷ μᾶλλον ἂν τὴν χροάν. ἄλλο
γὰρ τούτω (τοῦτο F) συμμετρότερον διάστημα οὐθέν ἐστιν⁵.
apparet conferri res terrenas caelestibus. nam illis quod pro-
prium esset in colorum extinctione, non pertinere ad solis lucem
(cf. fr. X), unde neque de solis magnitudine e terrae compara-
tione posse erui indicium.

sequuntur fragmenta II et IX, in quibus duas quaestiones
coniunctas videmus. primum enim de magnitudine siderum⁶ agitur
(II 1—2 s, IX 1—13), tum de motu (II 2 s—3, IX 13—20). etenim
sub ortum quidem et occasum maiora videri sidera (II 1), sicut
etiam itineris spatia (II 1 s), medio in caelo minora et propter
alias causas (II 2 1—s) et propter detrimenta inter cursum illata

¹ AC a, ΔE b.

² ΔΟΚΩΝ . ΓΑΡ . ΑΠΕ a, ΔΟΚΩΝ . . ΑΠΕ b.

³ CONTE a, CONF E b; tum 20 THG a, THT b.

⁴ omisi fr. XIV—XVII utpote nullius pretii.

⁵ verba incongrua; videtur lacuna subesse.

⁶ in epistula ad Pythoclem data origine siderum patefacta primum
de magnitudine, dein de ortu et occasu, tum de cursu agitur Diog. X
91—92 (Us. p. 39—40). itaque et hoc loco quaestiones in papyro con-
spicuae sese excipiunt.

(II 25—8). de motu autem ita agitur, ut vana esse interdum visus indicia demonstratur. quorum nihil cum Epicuri doctrina discrepat. nam et solis et omnino siderum diversas esse magnitudines statuerat et de motu eorum varias pronuntiaverat opiniones. quamquam haud nescio sententias apprime Epicureas qualis est de pedali solis magnitudine dilucide non deprehendi, et quae fr. X 10 supplevi, certa quidem videri debere, sed non esse tradita. quod compensatur cum eis quae iam attuli et etiam cum obscuritate plenioris horti doctrinae. quantilla enim pars e vastis istis disputationibus servata sit nuper liber ille Epicuri docuit, qui est de libertate agendi a Gomperzio editus *Wiener Studien* I 27—31. et solem videri tantum stabili apparere loco tamquam Epicuream opinionem Demetrii Laconis reliquiae attulerunt *Kolotes und Menedemos* p. 114, cf. fr. I 16.

sed compensatur etiam cum dictionis contemplatione. auctorem fragmenti inter recentiores philosophos quaeri vetat usus vetustus et purus; plane enim abhorret a more linguae vulgaris. verum etiam subtilis est sermo et gravis et elegans, quo quam excellent Epicuri scripta nemo nescit. neque desunt quae in singulis cum Gargettii dicendi usu comparaveris, e. g. ὄγκος, ἀνάγκη c. inf., κατὰ μικρόν, ἥκιστα, παντελῶς, οὐδὲν ἦσσον, πυκνόν, συνορᾶν¹, et in enuntiatis componendis additamenta genetivo ut aiunt absoluto expressa velut τούτων ἀμφοτέρων ἅμα φαινομένων I 4.

quare Epicuri fragmentis papyrum Parisinam addendam esse censeo vel ut certius indicem, libro operis de natura undecimo sive duodecimo. illius extant ultimae pagellae (vol. Herc. 154, 1042), in quibus res quidem est de terrae situ, sed memoratur etiam solis adspectus (p. 154, col. 8, 9); extat quoque locus de solis luce, quem supra ascripsi p. 126. huius vero residua in explanandis meteoris pergunt (fr. 82—87 Us.), quemadmodum Epicurus modo sub finem libri XI praedixerat: ἐν δὲ τοῖς ἐχομένοις τὰ περὶ τῶν μετεώρων τούτων εἰ προσεκαθαροῦμεν. sed magis de priore libro cogitandum videtur. quodsi littera Ξ margini fr. II 29 addita ad capitulum numeros spectat, fragmenta Parisina haud procul a primis voluminum Herculensium reliquiis absunt, sin notatur stichometria, ut Wessely putat — sed obstare videtur, quod sub ipsam paragraphum apparet simulque

¹ unum vix obstat εὐθέως II 116, nam in Epicuri scriptis non nisi εὐθὺς legi videtur, cf. Diog. X 47 (p. 112), 53 (145), 90 (3814) al.

transitus fit ad alia — , incertiora docet, cum in versuum calculis varii modi sint adhibiti. sed iam vires deficiunt: alii velim incedant et rerum et papyri notitia magis instructi, ne memoria gravissima a Wesselyi sollertia iam tribus lustris antehac in lucem protracta diutius iaceat novis tenebris obscurata.

capiti quod est de visu (p. 220 sq. Us.) addatur Gemini i. e. Posidonii fragmentum editum a Ricardo Schöne, *Damianos Schrift über Optik, mit Auszügen aus Geminus, Berlin 1897*, p. 24: ὅτι οὔτε φυσιολογεῖ ἢ ὀπτική οὔτε ζητεῖ,

a) εἶτε ἀπόρροιαί τινες ἐπὶ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων φέρονται ἀπὸ τῶν ὄψεων ἀκτίνων ἐκχεομένων,

b) εἶτε ἀπορρέοντα εἶδωλα ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν εἴσω τῶν ὄψεων εἰσδύεται κατὰ στάθμην ἐνεχθέντα,

c) εἶτε συνεκτείνεται ἢ συμφέρεται ὁ μεταξὺ ἀὴρ τῷ τῆς ὄψεως αὐγοειδεῖ πνεύματι. μόνον δὲ σκοπεῖ κτλ.

Epicuri doctrinam (b) graecis verbis nunc plenius legis quam antea, nam accedit κατὰ στάθμην, quod testes latini vertunt *iugi fluore*, cf. Usener p. 221 12, 25. sed quia verbum φυσιολογεῖ ex usu quaerendi depromptum est horto familiari, nescio an totus sententiarum conspectus Epicuro sit vindicandus, id quod confirmatur epistolae primae capite 49 (p. 11 14 Us.):

b) δεῖ δὲ καὶ νομίζειν, ἐπεισιόντος τινὸς ἀπὸ τῶν ἕξωθεν <τυπώματος>¹ τὰς μορφὰς ὁρᾶν ἡμᾶς καὶ διανοεῖσθαι.

c) οὐ γὰρ ἂν ἐναποσφραγίσαιτο τὰ ἕξω τὴν ἑαυτῶν φύσιν τοῦ τε χρώματος καὶ τῆς μορφῆς διὰ τοῦ ἀέρος τοῦ μεταξὺ ἡμῶν τε κἀκείνων,

a) οὐδὲ διὰ τινων ἀκτίνων ἢ οἴων δήποτε ρευμάτων ἀφ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνα παραγινομένων οὕτως ὡς <τυπωθέντα ὑπὸ τοῦ ὑποκείμενου πάλιν ὑποστρέφειν πρὸς τὴν ὄψιν,

b) ἀλλὰ>² τύπων τινῶν ἐπεισιόντων ἡμῖν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὁμοχρόων τε καὶ ὁμοιομόρφων κατὰ τὸ ἐναρμόττον μέγεθος εἰς τὴν ὄψιν καὶ τὴν διάνοιαν, ὡκῆως ταῖς φοραῖς

¹ addidi, nam necessario illud Epicurus clare significavit, quo visum oculis inferri statuit, neque deest in ceteris sententiae eius testimoniis, cf. p. 220 16, 20, 24, 29, 221 2, 6, 12, etiam paulo post τύπων τινῶν ἐπεισιόντων. cave suppleas εἰδώλου, cf. Lucret. IV 241 Brieg.

² supplevi exempli causa, cf. Aet. IV 13 2 (Doxogr. p. 403) τῶν Ἀκαδημαϊκῶν τινες κατὰ τινὰ ἀκτίνων ἔκχυσιν μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν.

χρωμένων, εἶτα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ ἔνδου καὶ συνεχοῦς τὴν φαντασίαν ἀποδιδόντων καὶ τὴν συμπαθίαν ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου σφζόντων κατὰ τὸν ἐκεῖθεν σύμμετρον ἐπερειασμὸν ἐκ τῆς κατὰ βάθος ἐν τῷ στερεμνίῳ τῶν ἀτόμων πάλσεως.

itaque Gargettius doctrina summatim prolata primum aliorum placita perstringit, tum fusius quae ipse sentiat explanat. et hoc quidem loco adversarios obiter tangit, sed via ac ratione de opinionibus eorum quaestionem instituisse censendus est (cf. οὔτε ζητεῖ) in opere de natura conscripto, unde Posidonii pendet notitia. ille vero praeter Platonem (c) etiam successorum eius aliquem (a, cf. adnot. 2) impugnat, forsan Xenocratem. [non probavi quae Usener conguessit p. 376.]

Diog. X 38 (p. 5¹³ Us.) 1. πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος (οὐδὲ φθείρεται εἰς τὸ μὴ ὄν). πᾶν γὰρ ἐκ παντός ἐγίνετ' ἂν σπερμάτων γε οὐθὲν προσδεόμενον· καὶ εἰ ἐφθείρετο δὲ τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπωλώλει τὰ πράγματα, οὐκ ὄντων εἰς ἃ διελύετο.

X 74 (p. 25¹⁷) ἔτι δέ: hinc corrigatur Useneri observatio p. XIX solum ἔτι τε in Epicuri scriptis dilucide tradi affirmantis, neque licebit ἔτι δ[έ] addubitare Pap. 1056, col. 12¹² (*Wiener Studien* I 29). similiter πρὸς τε τούτοις habes X 42 (p. 7¹⁷) et 48 (11²), sed πρὸς δὲ τούτοις 56 (16¹), tum ἐπὶ τε τοῖς προειρημένοις 73 (25¹¹), rursus ἐπὶ δὲ τούτοις 81 (30^s).

X 84 (p. 35^s) τὰ γὰρ ἐν ἄλλοις ἡμῖν γεγραμμένα δυσμνημόνευτα εἶναι καίτοι ὡς ἔφης συνεχῶς αὐτὰ βαστάζειν. libros de meteoris conscriptos et rerum et voluminum ambitu ad tractandum difficiles esse queritur Pythocles: κἀδύνατον ὡς ἔφης τὸ συνεχῶς αὐτὰ βαστάζειν.

X 87 (p. 36¹⁷) πάντα μὲν οὖν γίνεται ἀσειστως κατὰ πάντων κατὰ πλεοναχὸν τρόπον ἐκκαθαυρομένων: prius illud κατὰ in καὶ correxit Usener medela facili usus sicut alibi quoque, sed malim omnino abesset. nimirum librarii oculi inde a ΠΑΝΤΩΝ ad ΠΛΕΟΝΑΧΟΝ aberraverunt vitiumque commiserunt, quod non rarum est in codicum memoria.

X 87 (p. 37²) τῶν παρ' ἡμῖν τινα φαινομένων, ἃ θεωρεῖται ἢ ὑπάρχει καὶ οὐ τὰ ἐν τοῖς μετεώροις φαινόμενα· ταῦτα γὰρ ἐνδέχεται πλεοναχῶς γενέσθαι BP, — φαινόμενα· ταῦτα γὰρ ἢ θεωρεῖται ἢ ὑπάρχει· καὶ οὕτως ἐν τοῖς μετεώροις φαινόμενα· ταῦτα γὰρ ἐνδέχεται πλεοναχῶς γενέσθαι F. verbis quibus abundat Laurentianus non meram dittographiam inesse iudico, sed

lectionem correctam hunc fere in modum refingendam: ὁ θεωρεῖται ἢ (sic Woltjer) ὑπάρχει καὶ οὐχ ὡς τὰ ἐν τοῖς μετεώροις φαινόμενα. haesit in vulgata memoria Woltjer quoque, quem καὶ οὐκ αὐτὰ τὰ ἐν τοῖς μ. φ. scripsisse monet Lortzing.

X 89 (p. 38 ε) in lectione codicum ἕως τελειώσεως καὶ διαμονῆς acquiescendum esse statuo.

X 92 (p. 39 ι2) ἀνατολὰς ἡλίου . . καὶ κατὰ ἀναψιν γενέσθαι δύνασθαι: δυνατόν Usener, sed eodem modo infinitivum utitur Epicurus X 85 (p. 36 ε), 87 (37 ι).

X 86 (p. 36 ε) μήτε τὸ ἀδύνατον καὶ παραβιάζεσθαι (sub-intellige δεῖ) μήτε ὁμοίαν κατὰ πάντα τὴν θεωρίαν ἔχειν ἢ τοῖς περὶ βίων λόγοις κτλ. particulam καὶ e libris BP¹ addidit Usener, sed non est quod fugias vulgatam lectionem quam defendunt etiam FP². languet enim καὶ, quod non eandem vim habet qualem in his: μήτε τὸ ἀδύνατον κἂν βίᾳ τίθεσθαι. ceterum cf. Epicuri sententia a Diogene Oenoandensi prolata BCH XXI 374: οὐδὲν οὕτως εὐθυμίας ποιητικὸν ὡς τὸ μὴ πολλὰ πράσσειν μηδὲ δυσκόλοις ἐπιχειρεῖν πράγμασιν μηδὲ παρὰ δύναμιν [τ]ι βιάζεσθαι τὴν ἑαυτοῦ.

X 141 (p. 73 ρ) οὐδεμία ἡδονὴ καθ' ἑαυτὸ κακόν: ἑαυτὸ BPF, ἑαυτὴν gnomologium Vaticanum, quod improbat Usener. at cf. X 151 (p. 79 ι) ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν κτλ., contra sane 150 (78 ι6) οὐκ ἦν τι καθ' ἑαυτὸ δικαιοσύνη.

X 142 (p. 73 ι0) εἰ κατεπυκνωτο πᾶσα ἡδονὴ <καὶ τόνω> καὶ χρόνω καὶ περὶ ὅλον τὸ ἄθροισμα ὑπῆρχεν ἢ τὰ κυριώτατα μέρη τῆς φύσεως, οὐκ ἂν ποτε διέφερον ἀλλήλων αἱ ἡδοναί: supplementum suadet particula καὶ ante χρόνω, neque χρόνω cum verbo ὑπῆρχεν licet coniungere. similiter in dolore iuxta poni vides σύντονον (σύντομον cod., em. Usener) τὸ ἀλγούν et σύντομος ὁ χρόνος Gnomol. Vat. nr. 4 (Wien. Stud. X 191).

X 146 (p. 76 ε) τὸ ὑπεσθηκὸς δεῖ τέλος ἐπιλογίζεσθαι καὶ πᾶσαν τὴν ἐνάργεια, ἐφ' ἣν τὰ δοξαζόμενα ἀνάγομεν· εἰ δὲ μή, πάντα ἀκρισίας καὶ ταραχῆς ἔσται μεστά. vocem τέλος a Schneidero deletam tuetur Usener coll. X 133 (p. 65 ε) τοῦ καὶ περὶ θεῶν ὅσα δοξάζοντος καὶ περὶ θανάτου διὰ παντὸς ἀφώβως ἔχοντος καὶ τὸ τῆς φύσεως ἐπιλελογισμένου τέλος et 148 (77 ε) εἰ μὴ κατὰ πάντα καιρὸν ἐπανοίσεις ἕκαστον τῶν πραττομένων ἐπὶ τὸ τέλος τῆς φύσεως, ἀλλὰ προκαταστρέψεις εἴτε φυγὴν εἴτε δίωξιν ποιούμενος εἰς ἄλλο τι, οὐκ ἔσονταί σοι τοῖς λόγοις αἱ πράξεις ἀκόλουθοι. sed dubito an verba τὸ ὑπεσθηκὸς τέλος recte interpretemur naturae fines, et priore loco etiam

alia observanda esse dicit Epicurus, altero rerum gerendarum perstringit regulam. non aliud vero praedicatur nisi laus praenotionis, quae ut in ratis sententiis praecedit (XXII, XXIII, XXIV continent dicta de iudicii normis), sic etiam in epistula ad Herodotum data X 37 (p. 414)¹. iam apparet τὸ ὑφεσθηκὸς idem esse atque τὸ ὑποτεταγμένον τοῖς φθόγγοις, quo probato eam fere restitues verborum formam: τὸ ὑφεσθηκὸς δεῖ (διὰ) τέλους ἐπιλογίζεσθαι.

X 154 (p. 817) καὶ πληρεστάτην οἰκειότητα ἀπολαβόντες οὐκ ὠδύραντο ὡς πρὸς ἔλεον (sic B, πρὸς σὲ δέον P, ἔλαιον F¹, ἔλεον F²) τὴν τοῦ τελευτήσαντος προκαταστροφὴν: ὡς ἐλεινόν Cobet, ὡς πρόμοιρον (cf. ἄωρος 122 p. 593) ego.

fr. 61 (Plut. 653^d) ὡς αἰὲ μὲν ἐπισφαλούς εἰς βλάβην τοῦ πράγματος (scil. τῶν ἀφροδισίων) ὄντος, κάκιστα δὲ τοὺς παρὰ πότον καὶ ἡδονὴν χρωμένους αὐτῷ διατιθέντος. voluptatis mira est cum potu societas, cum etiam obscaena inter voluptates ferantur, neque παρὰ πότον respondet verbis quae antecedunt μετὰ δεῖπνον ἢ πρὸ δεῖπνου. iam ne longius abeamus reponamus πλησμονήν, cf. 655^a ἂν γε μὴ μεθύων τις ἢ ῥηγνύμενος ὑπὸ πλησμονῆς ἄπτηται, tum 653^e σφηνώσεως διὰ τὴν πλησμονὴν οὔσης.

ib. (654^a) ὅταν ἡσυχία γένηται περὶ τὸ σῶμα καὶ λωφῆσωσιν αἱ τῆς τροφῆς ἀναδόσεις καὶ τὰ ρεύματα διεξιούσης καὶ φευγούσης: καὶ σφυδούσης Usener, καὶ εὐδοδούσης ego.

ib. (655^b) οὔτε ταραχὴν ἀπεργάζεται μεγάλην διὰ τὸν ὄγκον, l. κατὰ τ. ὄ. pergit Usener οὔτ' αὖ τινος ἢ σφύξεις ἢ μεταθέσεις (τὰ γένη ψύξις ἢ μετάθεσις codd.) ἐξ ἔδρας ἀτόμων sententia quidem egregie detecta, sed propius ad librorum signa accedere videtur οὔτ' αὖ ἐπισφύξεις ἢ μ. κτλ.

fr. 419 (Plut. 1091^c) ὅτι τῶν ἄλλων περιφρονούντες (scil. οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον) ἐξευρήκασιν μόνοι θεῖον ἀγαθὸν καὶ μέγα τὸ μηθὲν ἔχειν κακόν: καὶ μέγιστον τὸ μ. ἔ. κ. Usener, sed cf. Diog. X 130 (p. 6317 Us.) καὶ τὴν αὐτάρκειαν δὲ ἀγαθὸν μέγα νομίζομεν, Gnomol. Vindob. nr. 32 ὁ τοῦ σοφοῦ σεβασμὸς ἀγαθὸν μέγα τῶν σεβομένων ἐστί.

fr. 422 (Stob. flor. XVII 35) τότε χρεῖαν ἔχομεν τῆς ἡδονῆς,

¹ errore sane supra vol. LXI p. 414 Cobeti supplementum commendavi. verba enim πρῶτον.. δεῖ εἰληφέναι idem valent ac δεῖ προειληφέναι. porro quae paulo ante supplevi τῶν <περὶ τῶν> δλων δοξῶν erunt qui improbant, cf. X 82 (p. 311) μνήμην ἔχειν τῶν δλων καὶ κυριωτάτων.

ὅταν ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι αὐτὴν ἀλγῶμεν· ὅταν δὲ τοῦτο μὴ πάσχωμεν ἐν αἰσθήσει καθεστῶτες, τότε οὐδεμία χρεία τῆς ἡδονῆς. οὐ γὰρ ἡ τῆς φύσεως ἡδονὴ τὴν ἀδικίαν ποιεῖ ἕξωθεν, ἀλλ' ἡ περὶ τὰς κενὰς δόξας ὄρεξις. Useneri emendationem secutus (ἡ τῆς φύσεως ἔνδεια) vocem ΗΔΟΝΗ in ΦΩΝΗ mutandam esse censeo, cf. σαρκὸς φωνή fr. 200, φωνὴ γαστρὸς spicil. fragm. nr. 200 p. 347; aptius quoque respondet quod deinceps ponitur ὄρεξις. tum etiam τιν' ἀδικίαν scripserim.

fr. 423 (Plut. 1091^b) l. τὸ γὰρ ποιοῦν ἀνυπέβλητον γῆθος παρ' αὐτὸ τὸ πεφυγμένον (τὸ παρ' αὐτὸ [sive αὐτῶν] πεφ. libri, τὸ πάραυτα πεφ. Usener) μέγα κακόν· καὶ αὕτη φύσις ἀγαθοῦ, ἂν τις ὀρθῶς ἐπιβάλη ἐπὶ τὰ πάθη (ἔπειτα σταθῆ codd.) καὶ μὴ κενῶς περιπατῆ περὶ ἀγαθοῦ θρυλῶν. post vocem γῆθος calamo vel mente suppleas γίνεται, tum cf. ex eodem fragmento Ἐπικούρου λέγοντος τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν ἔξ αὐτῆς τῆς φυγῆς τοῦ κακοῦ . . γεννάσθαι, denique Diog. X 129 (p. 63 4 Us.) ὡς κανόνι τῷ πάθει πᾶν ἀγαθὸν κρίνοντες et Epic. De nat. l. XXVIII, col. 10 23 οὐκ ἐπιβάλλοντος τοῦ ὁμολογούντος ἐφ' ἐν ἕκαστον¹.

Gottingae.

Guilelmus Crönert.

¹ sero me neglexisse cognovi opem editionis Wytttenbachii in fragm. 61 (supra p. 131) ubi ille παρὰ πότον καὶ ἐδωδὴν (tanquam codicum lectionem exhibet Bernardakis). — refert Haebelin *Centralblatt für Bibliothekswesen* XIV (1897) p. 356 in parte postica pap. Par. 7733 extare fragmenta quaedam operis theologici sive mythologici more Procli scripti, id quod hausit ex Eggeri notitia *Comptes rendus de l'Ac. des Inscr. et Bell. L. 1871, 12. Mai.* inde sperare licet fore ut altera schedarum parte examinata nova lucremur adminicula laciniis componendis. interim quae de Epicuro auctore suspicatus sum a Lucretio confirmata esse gaudeo. canit enim IV 368 sqq.

nec possunt oculi naturam noscere rerum.

proinde animi vitium hoc oculis adfingere noli.

qua vehimur *navi*, fertur, cum stare videtur,

quae manet in statione, ea praeter creditur ire . . .

sidera cessare aetheriis adfixa cavernis

cuncta videntur, et adsiduo sunt omnia motu,

quandoquidem longos obitus exorta revisunt,

cum permensa suo sunt caelum corpore claro.

solque pari ratione manere et luna videntur

in statione, ea quae ferri res indicat ipsa.

nec tamen fr. III 3 restituere ausim nisi papyro denuo collata. tenemus illius libri partem, in quo de visu egit Epicurus, quod praeter Lucretium initia quoque capitum demonstrant fr. II 2 s, X 13. inde corrigatur etiam fr. I interpretatio.